

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Zory Šmolkové v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalovanému **Statutárnímu městu České Budějovice**, se sídlem České Budějovice, nám. Přemysla Otakara II. č. 1, 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. 12. 2014, č. j. 10 A 119/2014 - 14,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) domáhal určení, že zadržetí e-mailového opravného prostředku žalobce ze dne 14. 4. 2014 žalovaným představuje nezákonný zásah do práva na svobodný přístup k informacím a do práva na „*prostředek nápravy*“. Dále žalobce navrhoval, aby bylo žalovanému přikázáno neprodleně žalobci poskytnout informace, o které dne 12. 3. 2014 požádal.

V reakci na výzvu krajského soudu k zaplacení soudního poplatku požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků. Této žádosti však krajský soud nevyhověl a usnesením ze dne 1. 12. 2014, č. j. 10 A 119/2014-14 (dále též jen „napadené usnesení“), žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Napadené usnesení odůvodnil krajský soud tím, že žalobce nedoložil své osobní, majetkové a výdělkové poměry. Dodal však, že ačkoli nepříznivé osobní a majetkové poměry žalobce nikterak nezpochybňuje, žalobce přesto podmínky pro osvobození od soudních poplatků nespĺňuje, neboť jeho procesní postup nese rysy svévolného uplatňování práva. S odkazem na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012-22, ze dne 8. 3. 2012, č. j. 2 As 45/2012 - 11, nebo ze dne 30. 8. 2013, č. j. 8 Ans 8/2013 - 18 (všechny rozsudky Nejvyššího správního soudu jsou dostupné z <http://www.nssoud.cz>), krajský soud uvedl, že osvobození od soudních poplatků je procesním institutem sloužícím k ochraně účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem

zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“); aplikace tohoto institutu je však vyloučena tehdy, pokud žadatel svá práva uplatňuje svévolně nebo šikanózním způsobem. Okolnosti, za nichž se žalobce ochrany svých práv domáhá, a způsob, jakým vede své spory, podle názoru krajského soudu rysy takového svévolného uplatňování práva vykazují. Krajský soud konstatoval, že většina řízení z několika stovek, které u něj žalobce vede, je charakteristická typickým postupem stěžovatele, stereotypní argumentací a především atakováním domnělých procesních nedostatků, které jsou pro řešení samotné podstaty sporu podružné. Jakkoli samotné množství sporů, které žalobce dosud inicioval, samo o sobě není důvodem, proč by v jednotlivém případě jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků nemohlo být vyhověno, nelze přehlédnout, že se převážná většina těchto řízení týká žádostí o poskytování informací vztahujících se chodu a fungování různých institucí. Mají-li soudní poplatky plnit regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i tyto vedlejší okolnosti.

Proti tomuto usnesení brojí nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) podáním, které je podle svého obsahu kasační stížností. V ní explicitně neodkázal na konkrétní zákonem předpokládaný stížnostní důvod, nicméně z jejího obsahu je zřejmé, že je namítán důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále též „s. ř. s.“). Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Stěžovatel ve své kasační stížnosti především namítá, že nežádal o osvobození od soudních poplatků, ale o osvobození od toliko *jediného* soudního poplatku; byl-li vyzýván k úhradě soudních poplatků v plurálu, jedná se o „*brubou nesprávnost*“, jež měla být ze strany předsedy senátu napravena zrušením napadeného usnesení. Za „*nesoudné*“ označuje také označení písemnosti na čl. 7 spisu krajského soudu jako „*přípisu*“. V postupu krajského soudu dále stěžovatel nachází libovůli, „*zlovoulnou aroganci*“, skrytou podjatost, vulgární verbální útoky, „*systematizovanou nesoudnost a osočování*“, a to i s ohledem na „*leživé stereotypní odůvodnění napadeného usnesení*“, jeho formulaci v minulém čase, v něm obsažené odkazy na nespočet judikátů a vyřčené paušální soudy o kverulantství či „*blbosti*“ stěžovatele. Jako svévolnou provokaci hodnotí tu část odůvodnění napadeného usnesení, v němž krajský soud připustil jeho nemajetnost, ale přesto na jím podané prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech nahlížel jako na bezcenné. Podle stěžovatele je tristní, že správní soudy již skoro dvacet let aplikují procesní předpis, který je vystavěn iracionálně, a necítí potřebu jej „*předložít*“ Ústavnímu soudu.

Další série kasačních námitek směřuje vůči délce lhůty k zaplacení soudního poplatku tak, jak byla krajským soudem stanovena. Stěžovatel je přesvědčen, že lhůta v délce sedmi dnů je zcela nedostatečná; svůj názor opírá jednak o skutečnost, že lhůta k podání kasační stížnosti je dvojnásobná, jednak o své osobní a majetkové poměry, které mu nedovolují soudní poplatek zaplatit ani ve lhůtě dvouměsíční.

Stěžovatel namítá také nesprávnou aplikaci právních předpisů. Má za to, že individuální osvobození od soudních poplatků neupravuje zákon o soudních poplatcích, ale soudní řád správní. Pokud zákon o soudních poplatcích stanoví, že stran poplatkové povinnosti mají soudy aplikovat zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též „o. s. ř.“), jeví se stěžovateli jako nesmyslné konstatování soudů, že soudní řád správní „*nepřímou novelizuje*“ zákon o soudních poplatcích. Nelogické je rovněž odmítnutí odvolání jako opravného prostředku, je-li správnímu soudu umožněno či dokonce přikázáno postupovat podle občanského soudního řádu. Nejvyšší správní soud má ostatně pravomoc rozhodovat nejen podle soudního řádu správního,

pokračování

ale i podle jiných zákonů (viz § 12 s. ř. s.). Stěžovatel se, na rozdíl od rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu (viz usnesení ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 - 43), nedomnívá, že je kasační stížnost v záležitosti soudních poplatků přípustná. V návaznosti na zmínku o § 109 s. ř. s., z něhož plyne, že je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti (s výjimkou případu závislých výroků), poukazuje stěžovatel na nepřesvědčivost výše citovaného usnesení rozšířeného senátu, které se podle jeho názoru nijak nevyjadřuje k samotnému § 109 s. ř. s., ale pouze k „*netechničnosti*“ usnesení o neosvobození od soudních poplatků krajským soudem (nikoli však Nejvyšším správním soudem). Také „*disentní stanovisko soudce Vlašina*“ postrádá „*kontextuální výklad*“ a není dostatečně přesvědčivé. Stěžovatel dodává, že i přesto, že zákonodárce nazývá odvolání či dovolání „*kasační stížností*“ a úzce vymezuje její přípustnost, jsou všechny soudy „*procesním řádem*“ vázány, i když se jim z ústavně-právního hlediska nelíbí. Stěžovatel vysvětluje, že zatímco rozhodnutí o zastavení řízení řeší omezení práva na přístup účastníka řízení k soudu tím, že řízení skončí, rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků řeší pouze opodstatněnost bezplatného přístupu k soudu. Současně je přesvědčen, že žádný právní předpis nestanoví, že soudní poplatek musí být vybrán před vydáním rozsudku, a proto poplatková povinnost zaniká až skončením řízení; některá soudní rozhodnutí ostatně mají dle názoru stěžovatele „*zvrátané následky*“, tj. soud jimi není vázán a může je změnit. Stěžovateli je navíc známo, že některé soudy vydávají rozhodnutí i bez toho, aby byl soudní poplatek zaplacen.

Stěžovatel konečně vytýká krajskému soudu také to, že v napadeném usnesení neoznačil odpůrce a předmět řízení dle žaloby a upozorňuje, že žaloba má návrhy hned dva. Stěžovatel neshledává nic nelogického na tom, pokud brojí proti napadenému usnesení kasační stížností, a to i jen z formálních důvodů. Účastníci řízení totiž mohou, na rozdíl od soudu, činit i nelogické procesní kroky, předvídat-li je právní předpisy. Stěžovatel se nadto cítí být k procesnímu úkonu krajským soudem donucen, protože vadné poučení soudu není samo o sobě důvodem ke zrušení rozhodnutí bez předchozího splnění „*tvrdých podmínek přezkumu*“, ani k vrácení rozhodnutí k opravě, ač krajské soudy nikdy svá poučení neopravují (byť by tak činit měly).

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti. Stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků neshledává a odkazuje na svou rozhodovací praxi, například na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012-43 (to ostatně zmiňuje v kasační stížnosti sám stěžovatel, jakkoli s jeho závěry nesouhlasí), které výslovně uvádí, že proti usnesení krajského soudu, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, je kasační stížnost přípustná.

Stěžovatel dále nezaplatil současně s podáním kasační stížnosti soudní poplatek, není v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a rovněž neprokázal, že by sám měl vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). V daném typu řízení však může Nejvyšší správní soud přikročit k meritornímu přezkumu i přes tento procesní nedostatek. Jak se zdejší soud vyjádřil již dříve, je-li cílem nyní posuzované kasační stížnosti přezkoumání rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, pak by se trváním na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a povinném zastoupení jen řetězil problém, jenž má být rozhodnutím o této kasační stížnosti vyřešen (viz rozsudky ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. 1 Afs 65/2007, a ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. 9 As 43/2007).

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání, za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se problematikou nepřiznání osvobození od soudních poplatků ve stěžovatelských věcech opakovaně zabýval. V usnesení ze dne 18. 12. 2012, č. j. 7 As 103/2012-20, konstatoval, že uplatňuje-li stěžovatel svá práva zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí-li se nikoli pro nalezení meritorního řešení svého sporu, ale pro samotné vedení sporu, nelze mu přiznat osvobození od soudních poplatků ani s ohledem na jeho nepříznivé sociální poměry. Se stěžovatelem lze souhlasit v tom směru, že pokud mu právní řád přiznává procesní možnost vést určité spory, je jeho právem je skutečně vést. Osvobození od soudních poplatků nicméně nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle jejich libosti, nýbrž má pouze zajistit, aby jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně v případech, kdy nemají dostatek prostředků, ale přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc bytostně se dotýkající jejich životní sféry). Je evidentní, že napadené usnesení krajského soudu vychází ze znalosti výše uvedené ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu, a již jen z tohoto důvodu se s ním zdejší soud plně ztotožňuje.

S krajským soudem tak lze především plně souhlasit v tom, že procesní aktivita stěžovatele se v nyní posuzované věci nikterak neodlišuje od té, kterou stěžovatel volí v početné řadě dalších řízení, která před správními soudy vede. Z předloženého spisu zřetelně vyplývá, že zamýšleným cílem stěžovatelských podání není ochrana jeho veřejných subjektivních práv, ale samotné vedení sporu, čemuž nasvědčuje nejen veskrze odmítavý způsob, jakým reaguje na procesní úkony krajského soudu, ale rovněž stereotypní argumentace, která je zcela mimoběžná s pravou podstatou věci a soustředí se jen na hlediska formální či jinak podružná. Vzal-li krajský soud při rozhodování o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků podpůrně v úvahu také charakter sporu mezi stěžovatelem a žalovaným, pak zdejší soud zcela souhlasí se závěrem, že souzená věc zapadá do typického rázu stěžovatelem vedených řízení. Jak již poznamenal krajský soud, převážná většina řízení, které stěžovatel před krajskými soudy nebo soudem zdejším vede, nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelské životní sféry, jeho majetku a životním podmínkám; ve vysokém procentu se jedná o spory vyvolané jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí, u nichž není dán důvod, aby náklady na jejich vedení nesl pravidelně stát. Domáhal-li se tedy stěžovatel po žalovaném „*přesného vymezení městských obvodů adresované korporace v mapě města*“, „*matematického vzorce prokazatelné ztráty přeprave v linkové městské dopravě*“ a informace, zda „*DPMČB účtuje adresovanému akcionáři neubrazené jízdné a nevymahatelné smluvní pokuty v prokázané ztrátě*“, zcela evidentně se nejedná o informace, které by se týkaly zásadních okolností jeho života; nic na tom nemůže změnit ani to, že stěžovatel subjektivně hodnotí dopad výsledku řízení pro svou osobu jinak.

Nejvyšší správní soud tedy v plné shodě s krajským soudem konstatuje, že ačkoli ba stěžovatel formálně mohl splňovat podmínky pro osvobození od soudních poplatků (o jeho nepříznivých osobních, majetkových a výtěžkových poměrech vskutku pochyb není), nelze mu toto beneficium přiznat nejen s ohledem na konstantně svévolný a šikanózní způsob uplatňování jeho práv, ale rovněž vzhledem k charakteru věci, která je předmětem řízení před krajským soudem, v němž bylo napadené usnesení vydáno. Vzhledem tedy k tomu, že krajský soud v projednávané věci řádně a srozumitelně zdůvodnil, proč stěžovateli právo

pokračování

na osvobození od soudního poplatku odepřel, a v tomto svém právním názoru se držel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu, nebyly shledány důvody pro zrušení napadeného usnesení.

Zbývající stížnostní námitky se s výše shrnutými stěžejními důvody, na nichž napadené usnesení stojí, buď zcela míjejí (jedná se zejména o tvrzenou aplikaci nesprávného procesního předpisu), nejsou z hlediska podstaty věci relevantní (například námitka, že by napadené usnesení mělo být zrušeno s ohledem na formulaci výzvy k úhradě soudního poplatku v plurálu), anebo se pro svou nesrozumitelnost nacházejí za hranicí projednatelnosti (zejména tam, kde stěžovatel vyjadřuje nesouhlas s ustálenou rozhodovací praxí zdejšího soudu a se způsobem označování písemností ve spisu, nebo tam, kde napadá stylistiku odůvodnění rozhodnutí krajského soudu, či v obecné rovině povinnosti účastníků řízení, avšak bez užší a konkrétní vazby na nyní projednávanou věc). Nejvyšší správní soud se proto uvedenými námitkami věcně nezabýval.

Konečně, co se týče výhrad stěžovatele ke krajským soudem stanovené délce lhůty k zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že tato (sedmidenní) lhůta byla stanovena nejprve usnesením krajského soudu ze dne 22. 9. 2014, č. j. 10 A 119/2014 - 2, a (poté, co krajský soud napadeným usnesením stěžovatelově žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhověl) znovu usnesením ze dne 1. 12. 2014, č. j. 10 A 119/2014 - 19. Kasační stížnost nicméně míří proti usnesení jinému, a to proti usnesení, kterým nebylo vyhověno žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Namítá-li konečně stěžovatel, že některé soudy soudní poplatky vůbec nevybírají, případně, že jsou ochotny odložit okamžik splatnosti soudních poplatků až ke dni skončení řízení, nemá takový postup sebemenší oporu v § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích.

Vzhledem tedy k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost jako nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s., rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o žalovaného, v jeho případě nelze o otázce jeho procesní úspěšnosti hovořit, neboť napadené usnesení krajského soudu se týká výlučně procesního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2015

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu